



*Predsjednik Crne Gore*

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

**U K A Z**

**O PROGLAŠENJU ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O IZMJENAMA SEKTORSKOG SPORAZUMA IZMEĐU VLADE CRNE GORE I EVROPSKE KOMISIJE KOJIM SE UTVRĐUJU PRAVILA ZA UPRAVLJANJE I SPROVOĐENJE FINANSIJSKE POMOĆI UNIJE CRNOJ GORI U OKVIRU INSTRUMENTATA PRETPRISTUPNE PODRŠKE ZA OBLAST POLITIKE „POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ“ (IPARD)**

Proglašavam **ZAKON O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O IZMJENAMA SEKTORSKOG SPORAZUMA IZMEĐU VLADE CRNE GORE I EVROPSKE KOMISIJE KOJIM SE UTVRĐUJU PRAVILA ZA UPRAVLJANJE I SPROVOĐENJE FINANSIJSKE POMOĆI UNIJE CRNOJ GORI U OKVIRU INSTRUMENTATA PRETPRISTUPNE PODRŠKE ZA OBLAST POLITIKE „POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ“ (IPARD)**, koji je donijela Skupština Crne Gore 27. saziva, na Četvrtoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2021. godini, dana 12. maja 2021. godine.

**Broj: 01-554/2**

**Podgorica, 14. maj 2021. godine**



**Milo Đukanović**

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 17 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 27. saziva na Četvrtoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2021. godini, dana 12. maja 2021. godine, donijela je

**ZAKON**  
**O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O IZMJENAMA SEKTORSKOG SPORAZUMA**  
**IZMEĐU VLADE CRNE GORE I EVROPSKE KOMISIJE KOJIM SE UTVRĐUJU**  
**PRAVILA ZA UPRAVLJANJE I SPROVOĐENJE FINANSIJSKE POMOĆI UNIJE**  
**CRNOJ GORI U OKVIRU INSTRUMENTATA PRETPRISTUPNE PODRŠKE ZA**  
**OBLAST POLITIKE „POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ“ (IPARD)**

**Član 1**

Potvrđuje se Sporazum o izmjenama Sektorskog sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske komisije kojim se utvrđuju pravila za upravljanje i sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru Instrumentata pretpristupne podrške za oblast Politike „Poljoprivreda i ruralni razvoj“ (IPARD), koji je zaključen razmjenom pisama, u Briselu 12. oktobra 2020. godine, i u Podgorici 30. oktobra 2020. godine, u originalu na engleskom jeziku.

**Član 2**

Tekst Sporazuma o izmjenama Sektorskog sporazuma iz člana 1 ovog zakona, u originalu na engleskom i u prevodu na crnogorski jezik, glasi:

**AGREEMENT**  
**ON AMENDMENTS OF THE SECTORAL AGREEMENT BETWEEN THE**  
**GOVERNMENT OF MONTENEGRO AND THE EUROPEAN COMMISSION SETTING**  
**OUT PROVISIONS FOR THE MANAGEMENT AND IMPLEMENTATION OF UNION**  
**FINANCIAL ASSISTANCE TO MONTENEGRO UNDER THE INSTRUMENT FOR**  
**PRE-ACCESSION ASSISTANCE IN THE POLICY AREA**  
**'AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT' (IPARD)**

The European Commission, hereinafter referred to as "the Commission", acting for and  
on behalf of the European Union  
on the one part, and  
the Government of Montenegro, acting for and on behalf of Montenegro,  
on the other part,  
and together, jointly referred to as "the Parties"

**Article 1**

Article 33 (3) is amended as follows:

(3) The following expenditure shall not be eligible under the IPARD II programme:

...

(e) operating costs, except where duly justified by the nature of the measure in the IPARD II programme or in the case of force majeure or exceptional circumstances;

...

(k) any maintenance, depreciation and rental costs, except where duly justified by the nature of the measure in the IPARD II programme or in the case of force majeure or exceptional circumstances;

(5) Notwithstanding paragraphs (2) and (3), in the case of investments:

(a) construction or improvement of immovable property shall be eligible, up to the market value of the asset, as established in accordance with Article 11(2)(f) and Article 11(3)(d);

(b) the purchase of new machinery and equipment, including computer software, shall be eligible, up to the market value of the asset, as established in accordance with Article 11(2)(f) and Article 11(3)(d);

(c) general costs linked to collective projects, that could additionally include studies, marketing and development of the products concerned and animation costs (all to be specified in the List of Eligible Expenditure (LEE)) and general costs linked to expenditure referred to in points (a) and (b) such as architects', engineers' and other consultation fees and feasibility studies shall be eligible up to a ceiling of 12% of the costs referred to in those points (a) and (b) under the following conditions:

...

## **Article 2**

Article 41 (9) is amended as follows:

(9) The NAO and the IPARD Agency shall ensure timely treatment of payment requests by recipients. In cases where the interval between receipt of the payment request and issuing of the payment order exceeds six months, Union co-financing may be reduced in accordance with the following rules:

(a) where expenditure effected after the deadlines is equal or less than 5% of the expenditure effected before the deadlines, no reduction shall be made, irrespective of the number of months' delay;

(b) where expenditure effected after the deadlines is more than 5% of the expenditure effected before the deadlines, all further expenditure effected with a delay of up to:

- (i) one month shall be reduced by 10%,
- (ii) two months shall be reduced by 25%,
- (iii) three months shall be reduced by 45%,
- (iv) four months shall be reduced by 70%,
- (v) five months or more shall be reduced by 100%.

For the purposes of this paragraph, the receipt of a payment request is considered the date when a payment request made by the recipient has been received by the relevant services of Montenegro, irrespective of whether or not that payment request, when received, is complete of all supporting documents needed to make the payments. The

IPARD Agency shall provide for procedures ensuring that missing documents are received from the recipients in time for the payment to be made in accordance with the first subparagraph.

The Commission may apply a different time scale and/or lower or zero reductions, if exceptional management conditions are encountered for certain measures, or if wellfounded justifications are provided by Montenegro. Delays by the recipient to provide documents missing from the payment request shall not be considered a wellfounded justification. Montenegro shall establish appropriate provisions in the contracts signed with the recipients setting appropriate deadlines for the provision of missing documents.

Before taking the decision the Commission shall inform Montenegro allowing it to make its position known within 10 working days. The Commission shall inform Montenegro of its final decision, stating the reasons on which the decision is based.

For any expenditure effected after the deadlines Montenegro shall submit to the Commission a detailed justification of the delay, written evidence to substantiate this justification as well as a demonstration of a direct relationship between the justification and the relevant expenditure effected after the deadlines.

### **Article 3**

Article 52(13) is amended as follows:

(13) All final documents of IPARD II monitoring committee meetings shall be made public and the IPARD II monitoring committees shall meet at least twice per 12 months. Ad hoc meetings may also be convened.

### **Article 4**

Annex 2, section 3 D. Procedures for advances and guarantees (if applicable) is amended as follows:

Payments of advances qualify as eligible expenditure up to 50% of the public aid related to the project and shall be subject to the establishment of a bank guarantee or an equivalent guarantee corresponding to 110% of the amount of the advance. Advances cannot be paid in combination with pre-financing as provided for in Article 11(3)(a).

Payments of advances, for the measure 9 'technical assistance' qualify as eligible expenditure up to 90% of the public aid related to the operation and shall not be subject to the establishment of a bank guarantee or an equivalent guarantee.

Procedures shall be adopted to ensure that:

- (1) Payments of advances are separately identified in the accounting or subsidiary records.

- (2) Guarantees are obtained only from financial institutions which are approved by the appropriate authorities and which remain valid until cleared or called upon, on the simple request of the IPARD agency.
- (3) The advances are cleared within the stipulated time limits and those overdue for clearing are promptly identified and the guarantees promptly called upon.

## **Article 5**

Annex 4, section 1 is amended as follows:

### **1. Definitions**

For the purposes of this Annex, the following definitions apply:

- (a) ‘Union standards’ means the standards laid down by the Union in the fields of environmental protection, public health, animal and plant health, animal welfare and occupational safety;
- (b) ‘mountain areas’ means the areas referred to in Article 32(2) of Regulation (EU) No 1305/2013;
- (c) ‘young farmer’ means a farmer under 40 years of age at the time of submitting the application, possessing adequate occupational skills and competence.
- (d) ‘collective investments’ means investments by producer organisations in:
  - sharing facilities, machines, equipment and other infrastructure for production and processing of agricultural products up to the EU standards or for quality products;
  - establishing and development of short supply chains and local markets.

Annex 4 Section 3 is amended as follows:

Public expenditure shall in principle not exceed a ceiling of 50% of the total eligible cost of the investment, with the following exceptions:

- (a) 60% for investment in physical assets of agricultural holdings;
- (b) 65% for investments:
  - in physical assets of agricultural holdings made by young farmers,
  - in farm diversification and business development.
- (c) 70% for investments in physical assets of agricultural holdings in mountain areas;
- (d) 100% for investments in/support for:
  - rural public infrastructure not of a nature to generate substantial net revenue,
  - activities financed under the Technical Assistance measure,
  - establishment and protection of forests,
  - implementation of local development strategies - LEADER approach,
  - setting-up of producer groups,
  - agri-environment-climate and organic farming measure,
  - improvement of training,

- advisory services.

An additional 10% can be given for:

- investments related to effluent and waste management in:
  - physical assets of agricultural holdings,
  - physical assets concerning processing and marketing of agricultural and fishery products,
- collective investments' in:
  - physical assets of agricultural holdings,
  - physical assets concerning processing and marketing of agricultural and fishery products,
  - farm diversification and business development.

Annex 4 section 5, Investments in physical assets of agricultural holdings is amended as follows:

### **Investments in physical assets of agricultural holdings**

Recipients under this measure are farmers or groups of farmers, whether natural or legal persons and other agricultural legal entities (e.g. private agricultural enterprises, producer groups, etc.) responsible for carrying-out and financing investments in the agricultural holding (as defined by the national law of Montenegro and included in the national farm register).

No later than before final payment of the investment, the entire holding must comply with appropriate national minimum standards in force regarding environmental protection and animal welfare. If the national standards are similar to the Union standards, in duly justified cases, derogation from this rule may be approved by the Commission. This must be clearly written in the IPARD II Programme.

In case, a 'collective investment' is implemented by a separate legal entity on behalf of the members/shareholders, this separate legal entity must comply with appropriate national minimum standards in force regarding environmental protection and animal welfare and not the members/shareholders of this separate legal entity.

The investment when concluded must respect the relevant Union standards as regards environmental protection and animal welfare.

The investment must concern the production of agricultural products (products listed in Annex I to the Treaty on the Functioning of the European Union ('TFEU')).

Minimum conditions regarding farmer's occupational skills and competences must be defined in the programme.

Economic viability of the holding shall be demonstrated.

Annex 4, section 5, Investments in physical assets concerning processing and marketing of agricultural and fishery products is amended as follows:

**Investments in physical assets concerning processing and marketing of agricultural and fishery products**

Recipients are enterprises (as defined by the national law of Montenegro) responsible for carrying-out the projects in their establishment(s). An enterprise can consist of one or more establishments.

The main focus should be on enterprises which employ fewer than 250 persons and which have an annual turnover not exceeding EUR 50 million, and/or an annual balance sheet in total not exceeding EUR 43 million which corresponds to the current definition of SME provided in Commission Recommendation 2003/361/EC.

The economic viability of the enterprise must be demonstrated by the end of the realisation of the investment.

Not later than at the end of the project (before a final payment), the entire enterprise must comply with the main relevant national minimum standards in force regarding environmental protection, public health, animal welfare, and occupational safety. If the national standards based on Union standards are particularly demanding, and only in duly justified cases, derogation from this rule may be granted by the Commission. This must be clearly written in the IPARD II programme.

In case, a 'collective investment' is implemented by a separate legal entity on behalf of the members/shareholders, this separate legal entity must comply with the main relevant national minimum standards in force regarding environmental protection, public health, animal welfare, and occupational safety and not the members/shareholders of this separate legal entity.

The relevant EU standards applicable to the investment will be attained at the end of the project.

Investments supported must concern the processing and/or marketing of products covered by Annex I to the TFEU, including fishery products, and/or the development of new products, processes and technologies linked to products covered by Annex I to the TFEU, including fishery products.

Annex 4, section 5, Technical Assistance is amended as follows:

**Technical assistance**

The recipient under this measure is the Managing Authority.

Eligible expenditure is based on real costs which are linked to the implementation of the co-financed operation and must relate to payments effected by the recipient, supported by receipted invoices or accounting documents of equivalent probative value.

The following actions are eligible provided they are covered by the indicative technical assistance action plan:

- (a) expenditures on meetings of the monitoring committee;
- (b) other expenditure necessary to discharge responsibilities of the monitoring committee;
- (c) expenditure on information and publicity campaigns, including costs of printing and distribution;
- (d) cost of translation and interpretation provided in response to requests by the Commission;
- (e) expenditure associated with visits and seminars;
- (f) expenditure associated with "acquisition of skills" to prepare potential LAGs for the implementation of the measure "Implementation of local development strategies – Leader approach";
- (g) expenditure associated with the preparation, or streamlining of implementation, of measures in the programme to ensure their effectiveness including those measures where application is foreseen at a later stage;
- (h) expenditure for evaluations of the programme;
- (i) expenditure associated with the establishment and operation of a national network supporting the coordination of activities preparing and implementing local rural development strategies.  
Public administrations and organisations established in Montenegro and active in the field of rural development may benefit from the actions of the European Network for Rural Development as foreseen by Article 52(3)(g) of Regulation (EU) No 1305/2013. Relevant detailed provisions shall be agreed with Montenegro;
- (j) a level of salary support which takes into account remuneration levels on the labour market in order to retain staff and build/keep know-how in the administration. Introduction of this expenditure can only be done after prior approval of the Commission and may be limited in time.
- (k) expenditure associated with the establishment and operation of pilot projects in setting up cooperation in short value chains and value chains for quality products.



## **Article 6**

Annex 8, section 1 is amended as follows:

The list of operations referred to in Article 29(3) shall contain the following data fields:

- recipient name (only of legal entities; no natural persons shall be named),
- operation name,
- operation summary,
- operation start date,
- operation end date (expected date for physical completion or full implementation of the operation),
- total eligible expenditure allocated to the operation,
- Union co-financing rate,
- operation postcode; or other appropriate location indicator,
- country,
- name of category of intervention for the operation,
- date of last update of the list of operations.

The headings of the data fields shall be provided in English.

Annex 8, section 3.2. Information measures for recipients is amended as follows:

1. The operating structure shall inform recipients that acceptance of funding constitutes an acceptance of their inclusion in the list of operations published in accordance with Article 29(3) of this Agreement.
2. The operating structure shall provide information and communication tools, including templates in electronic format, to help recipients to meet their obligations set out in point 2.2, where appropriate.

## **Article 7**

This Agreement was concluded by an exchange of letters, between the European Commission signed in Brussels on 12 October 2020, and the Government of Montenegro signed in Podgorica on 30 October 2020 and shall enter into force on the date on which the last of the Parties informs each other one in writing of its approval, in accordance with the existing internal legislation or procedure of each of the Party.

**SPORAZUM**  
**O IZMJENAMA SEKTORSKOG SPORAZUMA IZMEĐU VLADE CRNE GORE I**  
**EVROPSKE KOMISIJE KOJIM SE UTVRĐUJU PRAVILA ZA UPRAVLJANJE I**  
**SPROVOĐENJE FINANSIJSKE POMOĆI UNIJE CRNOJ GORI U OKVIRU**  
**INSTRUMENTATA PRETPRISTUPNE PODRŠKE ZA OBLAST POLITIKE**  
**"POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ" (IPARD)**

Evropska komisija (u daljem tekstu: Komisija), koja predstavlja i zastupa Evropsku uniju

s jedne strane, i

Vlada Crne Gore, koja predstavlja i zastupa Crnu Goru,

s druge strane,

U daljem tekstu: "ugovorne strane",  
sporazumjele su se o sljedećem:

**Član 1**

U Sektorskom sporazumu između Vlade Crne Gore i Evropske komisije kojim se utvrđuju pravila za upravljanje i sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru Instrumentata pretpristupne podrške za oblast politike "Poljoprivreda i ruralni razvoj" (IPARD), u članu 33 stav 3 tač. e i k mijenjaju se i glase:

„(e) operativni troškovi, osim ako nijesu propisno opravdani prirodom mjere u okviru IPARD II programa, ili u slučaju više sile ili izuzetnih okolnosti;

(k) svi troškovi održavanja, amortizacije i zakupa, osim u slučajevima gdje je to propisno opravdano prirodom mjere u okviru IPARD II programa, ili u slučaju više sile ili izuzetnih okolnosti;“.

U stavu 5 tačka c mijenja se i glasi:

„(c) opšti troškovi vezani za kolektivne projekte, koji bi mogli dodatno da uključuju ispitivanje, marketing i razvoj dotičnih proizvoda i troškove animacije (svi treba da budu navedeni na Listi prihvatljivih troškova) i opšti troškovi vezani za troškove iz tač. a i b, kao što su honorari arhitekata, inženjera i ostalih konsultanata, studija izvodljivosti, su prihvatljivi do gornje granice od 12% od troškova navedenih u tač. a i b u skladu sa sljedećim uslovima:

(i) prihvatljivi iznos opštih troškova ne smije prelaziti razuman trošak utvrđen u članu 11(2)(f) i članu 11 (3)(d),

(ii) za projekte sa prihvatljivim troškom investicija iz tačaka (a) i (b) koji je veći od 3 miliona EUR, troškovi pripreme biznis plana ne mogu biti veći od 3% od prihvatljivog troška ovih investicija,

(iii) za projekte sa prihvatljivim troškom investicije iz tačaka (a) i (b) od najmanje 1 milion EUR ali ne više od 3 miliona EUR, troškovi pripreme biznis plana ne smiju biti veći od 4% prihvatljivog troška ovih investicije, i

(iv) za projekte sa prihvatljivim troškom investicija iz tačkaka (a) i (b) manje od 1 milion EUR, troškovi pripreme biznis plana ne smiju biti veći od 5% prihvatljivog troška ovih investicija.

Detaljne odredbe o maksimalnom prihvatljivom iznosu u ovom stavu utvrđuju se IPARD II programom na osnovu procjene nivoa troškova za slične aktivnosti u Crnoj Gori.“

## Član 2

U članu 41 stav 9 mijenja se i glasi:

“ (9) NAO i IPARD Agencija dužni su da obezbijede pravovremenu obradu zahtjeva za isplatu od strane korisnika. Kada je vremenski interval između prijema zahtjeva za plaćanje i izdavanje naloga za plaćanje duži od šest mjeseci, sufinansiranje Unije se može umanjiti u skladu sa sljedećim pravilima:

(a) kada je trošak koji je realizovan nakon rokova jednak ili manji od 5% od troška realizovanog prije rokova, ne vrši se umanjjenje, bez obzira na broj mjeseci kašnjenja,

(b) kada je trošak koji je realizovan nakon rokova veći od 5% od troška realizovanog prije rokova, svi dalji troškovi izvršeni uz kašnjenje:

(i) do jednog mjeseca, umanjuju se za 10%,

(ii) do dva mjeseca, umanjuju se za 25%,

(iii) do tri mjeseca, umanjuju se za 45%,

(iv) do četiri mjeseca, umanjuju se za 70%,

(v) pet i više mjeseci, umanjuju se za 100%.

Za potrebe ovog stava, datumom prijema zahtjeva za isplatu smatra se dan kada je zahtjev koji je korisnik podnio primljen kod relevantnih službi Crne Gore, bez obzira na to da li je uz zahtjev, u momentu njegovog prijema, bila dostavljena prateća dokumentacija potrebna za izvršenje plaćanja. IPARD Agencija je dužna da obezbijedi procedure koje osiguravaju da korisnici dostave nedostajuću dokumentaciju na vrijeme, kako bi se izvršila isplata sredstava u skladu sa prvim podstavom.

Komisija može primijeniti drugačije vremenske rokove i/ili niži stepen umanjenja ili čak nikakva umanjenja ako su za određene mjere postojali vanredni uslovi upravljanja ili ako Crna Gora dostavi adekvatno utemeljeno obrazloženje. Kašnjenja korisnika u dostavljanju nedostajuće dokumentacije uz zahtjev za plaćanje, neće se smatrati kao adekvatno utemeljeno obrazloženje. Crna Gora je dužna da utvrdi odgovarajuće odredbe u potpisanim ugovorima sa korisnicima koje propisuju odgovarajuće rokove za dostavljanje nedostajuće dokumentacije.

Prije donošenja odluke, Komisija će obavijestiti Crnu Goru o tome, kako bi je upoznala o poziciji u kojoj se nalazi u roku od 10 radnih dana. Komisija je dužna da informiše Crnu Goru o svojoj konačnoj odluci, navodeći razloge na osnovu koje je donijeta.

Za svaki trošak realizovan nakon rokova Crna Gora podnosi Komisiji detaljno obrazloženje kašnjenja, pisani dokaz kojim se potkrepljuje obrazloženje kao i dokaze o direktnoj povezanosti obrazloženja sa relevantnim troškom izvršenim nakon utvrđenog roka.”

### Član 3

U članu 52 stav 13 mijenja se i glasi:

“(13) Sve konačne verzije dokumenta o sastancima IPARD II odbora za nadgledanje biće dostupne javnosti, a IPARD II odbor za nadgledanje sastajeće se najmanje dva puta u 12 mjeseci. Ad hoc sastanci se takođe mogu sazivati.”

### Član 4

U Aneksu 2 poglavlje 3 pod D. Procedure za plaćanja unaprijed i garancije (ukoliko je primjenljivo), mijenja se i glasi:

“Plaćanja unaprijed (avansna plaćanja) kvalifikuju se kao prihvatljivi trošak do 50% javne podrške za projekat i predmet su bankarske garancije ili ekvivalentne garancije na 110% iznosa avansa. Avansi se ne mogu isplaćivati u kombinaciji sa prefinansiranjem iz člana 11(3)(a).

Plaćanja unaprijed (avansna plaćanja) za mjeru 9 „Tehnička pomoć“ kvalifikuju se kao prihvatljivi trošak do 90% javne podrške u vezi sa operacijom i ne podliježu uspostavljanju bankarske garancije ili ekvivalentne garancije.

Moraju se usvojiti procedure koje obezbjeđuju da su:

- (1) avansne isplate posebno identifikovane u računovodstvenim ili pomoćnim evidencijama,
- (2) garancije dobijene isključivo od strane finansijskih institucija, i da su ih odobrili odgovarajući organi i da ostaju na snazi do njihovog brisanja ili opoziva, na zahtjev IPARD Agencije,
- (3) avansi se poništavaju u okviru predviđenih rokova i oni kojima je rok za poništavanje istekao, brzo se identifikuju i garancije se blagovremeno opozivaju.”

### Član 5

U Aneksu 4 poglavlje 1 mijenja se i glasi:

„1. Definicije

Za potrebe ovog Aneksa, primjenju se sljedeće definicije:

- (a) ‘Standardi Unije’ označavaju standarde koje je propisala Unija u oblasti zaštite životne sredine, javnog zdravlja, zdravlja biljnog i životinjskog svijeta, dobrobiti životinja i bezbjednosti na radu;
- (b) ‘planinske oblasti’ označavaju oblasti iz člana 32(2) Uredbe (EU) br 1305/2013;
- (c) „mladi poljoprivrednik” označava poljoprivrednika mlađeg od 40 godina u trenutku podnošenja aplikacije, koji posjeduje adekvatne vještine i sposobnosti;

- (d) „kolektivne investicije“ označavaju investicije organizacija proizvođača u:
  - dijeljenje objekata, mašina, opreme i druge infrastrukture za proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda u skladu sa standardima EU ili za kvalitet proizvoda;
  - uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca snabdijevanja i lokalnih tržišta.“

Poglavlje 3 mijenja se i glasi:

„3. Intenzitet pomoći

Javni trošak, u principu, ne smije premašiti gornju granicu od 50% ukupnih prihvatljivih troškova investicije, uz sljedeće izuzetke:

(a) 60% za investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava;

(b) 65% za investicije u:

- Fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava od strane mladih poljoprivrednika,
- Diverzifikaciju gazdinstava i razvoj poslovanja,

(c) 70% za investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava u planinskim područjima;

(d) 100% za investicije u podršku za:

- javnu ruralnu infrastrukturu koja ne generiše značajan neto prihod,
- aktivnosti finansirane u okviru mjere Tehnička pomoć,
- uspostavljanje i zaštitu šuma,
- implementaciju lokalnih razvojnih strategija – LIDER pristup,
- uspostavljanje proizvođačkih grupa,
- agro-ekološke mjere,
- unapređenje obuka,
- savjetodavne usluge.

Dodatnih 10% može se odobriti za:

- investicije vezane za otpadne vode i upravljanje otpadom u:
  - fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava,
  - fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda,
- „kolektivne investicije“ u:
  - fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava,
  - fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda,
  - diverzifikaciju gazdinstava i unapređenje poslovanja.“

U poglavlju 5 potpoglavlje Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava mijenja se i glasi:

## **„Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava**

Korisnici u okviru ove mjere su poljoprivrednici ili grupa poljoprivrednika, bilo fizička ili pravna lica ili drugi poljoprivredni subjekti (npr. privatna poljoprivredna preduzeća, grupe proizvođača, itd.) odgovorna za realizaciju i finansiranje investicije na poljoprivrednom gazdinstvu (kako je definisano nacionalnim zakonom Crne Gore i upisano u nacionalni registar gazdinstava).

Najkasnije do konačne isplate investicije, cijelo gazdinstvo mora da zadovolji odgovarajuće nacionalne minimalne standarde u pogledu zaštite životne sredine i dobrobiti životinja. Ukoliko su nacionalni standardi slični onima koji važe u Uniji, u adekvatno opravdanim slučajevima, Komisija može odobriti odstupanje od ovog pravila. Ovo mora biti jasno navedeno u IPARD II programu.

U slučaju da „kolektivnu investiciju“ sprovodi zasebno pravno lice u ime članova/akcionara, ovo zasebno pravno lice je dužno da se pridržava odgovarajućih minimalnih nacionalnih standarda koji su na snazi u pogledu zaštite životne sredine i dobrobiti životinja, a ne članovi/akcionari ovog zasebnog pravnog lica.

Investicija, nakon što je završena, mora poštovati relevantne standarde Unije u pogledu zaštite životne sredine i dobrobiti životinja.

Investicija se mora odnositi na proizvodnju poljoprivrednih proizvoda (proizvodi navedeni u Aneksu I Ugovora o funkcionisanju Evropske unije“ („TFEU“)).

Minimalni uslovi po pitanju radnih sposobnosti i vještina poljoprivrednika moraju se definisati u Programu.

Ekonomska isplativost gazdinstva mora biti prikazana.“

Potpoglavlje Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda mijenja se i glasi:

### **“Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda**

Korisnici su preduzeća (kako je definisano nacionalnim zakonom Crne Gore) odgovorna za sprovođenje projekata u svojim objektima. Preduzeće može da se sastoji iz jednog ili više objekata.

Glavni fokus treba da bude na preduzećima koja zapošljavaju manje od 250 radnika i čiji godišnji promet ne prelazi 50 miliona EUR, i/ili ukupni godišnji bilans stanja ne prelazi 43

miliona EUR, što odgovara trenutnoj definiciji MSP koja je data u Preporuci Komisije 2003/361/EC.

Ekonomska održivost preduzeća mora se prikazati na kraju investicije.

Najkasnije na kraju projekta (prije konačne isplate), cijelo preduzeće mora zadovoljiti glavne relevantne minimalne nacionalne standarde koji su na snazi u pogledu zaštite životne sredine, javnog zdravlja, dobrobiti životinja, i bezbjednosti na radu. Ukoliko su nacionalni standardi zasnovani na standardima Unije naročito zahtjevni, i samo u adekvatno obrazloženim slučajevima, Komisija može odobriti odstupanje od ovog pravila. Ovo mora biti jasno navedeno u IPARD II programu.

U slučaju da „kolektivnu investiciju“ sprovodi zasebno pravno lice u ime članova/ akcionara, ovo zasebno pravno lice je dužno da se pridržava odgovarajućih minimalnih nacionalnih standarda koji su na snazi u pogledu zaštite životne sredine, javnog zdravlja, dobrobiti životinja i zaštite i zdravlja na radu, a ne članovi/akcionari ovog zasebnog pravnog lica.

Relevantni EU standardi koji se primjenjuju na investiciju biće postignuti na kraju projekta.

Investicije za koje se daje podrška moraju se odnositi na preradu i/ili plasiranje proizvoda iz Aneksa I Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (TFEU), uključujući i proizvode ribarstva, i/ili razvoj novih proizvoda, procesa i tehnologija vezanih za proizvode iz Aneksa I TFEU, uključujući i proizvode ribarstva.“

Potpoglavlje Tehnička pomoć mijenja se i glasi:

### **„Tehnička pomoć**

Korisnik u okviru ove mjere je Upravljačko tijelo.

Prihvatljivi trošak zasniva se na realnim troškovima koji su vezani za sprovođenje aktivnosti koje se sufinansiraju i moraju biti povezane sa plaćanjima koje je izvršio korisnik, i potkrijepljene fakturama ili računovodstvenim dokumentima ekvivalentne dokazne vrijednosti.

Sljedeće aktivnosti su prihvatljive ukoliko su obuhvaćene indikativnim planom tehničke podrške:

- (a) troškovi za sastanke odbora za nadgledanje;
- (b) ostali troškovi potrebni za izvršavanje odgovornosti odbora za nadgledanje;
- (c) troškovi za informativne i javne kampanje, uključujući troškove za štampanje i distribuciju;
- (d) troškovi prevođenja i interpretacije u slučaju odgovora na zahtjeve Komisije;

- (e) troškovi vezani za posjete i seminare;
- (f) troškovi vezani za „sticanje vještina“ za pripremu potencijalnih Lokalnih akcionih grupa (LAG-ovi) za primjenu mjere „Implementacija lokalnih razvojnih strategija – LIDER pristup“;
- (g) troškovi vezani za pripremu, ili pojednostavljenje sprovođenja mjere iz programa kako bi se osigurala djelotvornost uključujući i one mjere gdje je primjena predviđena u kasnijoj fazi;
- (h) trošak za evaluaciju programa;
- (i) trošak vezan za uspostavljanje i funkcionisanje nacionalne mreže koja podržava koordinacione aktivnosti u pripremi i sprovođenju lokalnih strategija za ruralni razvoj. Javne uprave i organizacije uspostavljene u Crnoj Gori i aktivne u oblasti ruralnog razvoja mogu imati koristi od aktivnosti Evropske mreže za ruralni razvoj kako je to predviđeno članom 52(3)(g) Uredbe (EU) br.1305/2013. Relevantne detaljne odredbe treba da se odrede u dogovoru sa Crnom Gorom;
- (j) nivo podrške za zarade, koji uzima u obzir nivoe nadoknada na tržištu rada kako bi se zadržalo osoblje i izgradilo/zadržalo iskustvo i znanje u administraciji. Uvođenje ovog troška može se izvršiti samo nakon prethodnog odobrenja od Komisije i ima ograničen rok;
- (k) troškovi vezani za pokretanje i rad pilot projekata za uspostavljanje saradnje u kratkim lancima vrijednosti i lancima vrijednosti za kvalitet proizvoda.“

## Član 6

U aneksu 8 poglavlje 1 mijenja se i glasi:

### „1. LISTA AKTIVNOSTI

Lista aktivnosti iz člana 29(3) treba da sadrži sljedeća polja:

- ime korisnika (samo pravna lica, ne navodi se ime fizičkih lica),
- naziv investicije,
- kratak opis investicije,
- datum početka investicije,
- datum završetka investicije (očekivani datum završetka fizičkih radova ili kompletne implementacije investicije),
- ukupni prihvatljivi troškovi koji su pripisani određenoj investiciji,
- stopa sufinansiranja Unije,
- adresu investicije; ili drugi odgovarajući indikator lokacije,
- država,
- naziv kategorije intervencije za investiciju,
- datum posljednjeg ažuriranja liste aktivnosti.

Naslovi polja će biti dostavljeni na engleskom jeziku.“

U poglavlju 3 potpoglavlje 3.2 mijenja se i glasi:

### “3.2. Mjere informisanja za korisnike



1. Operativna struktura je dužna da obavijesti korisnika da prihvatanje finansiranja predstavlja prihvatanje njihovog uključivanja u listu aktivnosti koja se objavljuje u skladu sa članom 29 (3) ovog Sporazuma.

2. Operativna struktura je dužna da obezbijedi alate za komunikaciju i informisanje, uključujući obrasce u elektronskom formatu, kako bi pomogla korisnicima da ispune svoje obaveze propisane u tački 2.2 gdje je to potrebno.”

### Član 7

Ovaj Sporazum zaključen je razmjenom pisama, između Evropske komisije potpisanog u Briselu 12. oktobra 2020. godine i Vlade Crne Gore potpisanog u Podgorici 30. oktobra 2020. godine i stupa na snagu na dan kada ugovorne strane jedna drugu obavijeste u pisanoj formi, u skladu sa postojećim internim zakonodavstvom ili procedurom svake od strana.

### Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore - Međunarodni ugovori".

Broj: 11-2/21-1/5  
EPA 137 XXVII  
Podgorica, 12. maj 2021. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE 27. SAZIVA

 **PREDSJEDNIK**  
Aleksa Bečić  
